

Betere toegang tot zorg voor mensen met antisociaal gedrag en persoonlijkheidsproblematiek

Praktijkboek geeft handvatten aan behandelaren voor meer begrip, behandeling en bejegening

Antisociale problematiek komt steeds vaker voor in de GGZ. Met de komst van de Wet op de verplichte GGZ (Wvvgz) zal dit alleen nog maar toenemen. De groep cliënten die met deze problematiek kampt wordt vaak niet begrepen en daardoor uitgesloten van behandeling. Reden voor senior onderzoekers en psychologen Wies van den Bosch, Arno van Dam en Madeleine Rijckmans om een praktijkboek voor behandelaren te schrijven dat inzicht en handvatten geeft voor de behandeling van deze groep mensen. Het eerste exemplaar van het 'Praktijkboek Antisociaal gedrag en persoonlijkheidsproblematiek' is op 13 december overhandigd aan de auteurs.

Het Praktijkboek is bedoeld voor professionals in de zorg en reikt tools aan die zijn gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek en best practices om zowel cliënten met antisociaal gedrag, alsook hun familie en naasten te helpen. Aan de hand van praktijkvoorbeelden laten de auteurs zien hoe de behandelaar kan omgaan met specifieke behandelsituaties en hulpvragen als agressie, middelengebruik en suïcidaliteit. Daarnaast worden methodes beschreven om cliënten te helpen het antisociale gedrag te veranderen of er beter mee om te gaan.

Wies van den Bosch: "Toen ik 25 jaar geleden begon met DGT (Dialectische gedragstherapie) en de behandeling van suïcidale borderline cliënten, werd tegen mij gezegd dat dat geen zin had. Deze mensen waren onbehandelbaar of zo manipulatief dat ik er niet aan moest beginnen. Mensen met antisociale problematiek zijn in mijn ogen de borderline cliënten van nu. De meeste hulpverleners zien ze onterecht als onbehandelbaar."

Arno van Dam: "We doen onderzoek naar de behandeling van deze groep mensen in de GGZ. Veel behandelaren binnen de GGZ blijken het lastig te vinden om met deze doelgroep te werken en houden dat daarom af. Waar we in ons onderzoek achter kwamen is dat als behandelaren weten wat ze moeten doen en daar de juiste handvatten voor hebben, ze het leuker vinden en ook meer bereid zijn om met deze mensen te werken. Er is veel meer mogelijk dan behandelaren denken en dat willen we door middel van dit boek laten zien".

Madeleine Rijckmans: "We hebben veel gesprekken gevoerd met mensen uit deze doelgroep en hen in het boek middels citaten zoveel mogelijk aan het woord gelaten om de vooroordelen die behandelaren hebben bij te stellen. Het is belangrijk dat ze gaan ervaren dat cliënten met antisociaal gedrag niet veel verschillen van cliënten met andere problematiek; ook zij hebben vaak veel nare ervaringen opgedaan die hen beschadigd hebben, zij hebben alleen een andere manier ontwikkeld om daarmee om te gaan en zich staande te houden. Aan de hand van praktijkvoorbeelden die in het boek worden beschreven proberen we dat zo goed mogelijk uit te leggen."

Naast de drie auteurs werkten ook verschillende gastauteurs mee aan het boek. Het resultaat is een volledige en specialistische beschrijving voor de behandeling van cliënten met antisociaal gedrag. Het Praktijkboek Antisociaal gedrag en persoonlijkheidsproblematiek is te bestellen via de webshop van uitgeverij Bohn Stafleu van Loghum via www.bsl.nl (ISBN 9789036822947).

Over de redactie en auteurs

De redactie

Dr. Wies van den Bosch is klinisch psycholoog / psychotherapeut en werkzaam als senior onderzoeker bij Scelta, expertisecentrum voor persoonlijkheidsstoornissen in Apeldoorn. Zij is gecertificeerd DGT therapeut TM en is supervisor/opleider bij de VGct, VPeP en de NVP. Zij heeft Dialexis Advies opgericht, het trainingsinstituut voor dialectische gedragstherapie (DGT) in Nederland. Zij heeft DGT in Nederland geïntroduceerd en geïmplementeerd. Ook onderzocht zij de effectiviteit van DGT in de GGZ, de intramurale zorg en de forensische psychiatrie. Zij heeft verschillende artikelen en boeken gepubliceerd over DGT, forensische psychiatrie, verslaving en persoonlijkheidsstoornissen. Zij is verbonden aan verschillende postmaster nascholingsinstituten voor psychologen, en geeft training en workshops in Nederland, Groot Brittannië, Rusland en Oekraïne onder de naam Synthis. Zij is samen met Madeleine Rijckmans voorzitter van het landelijk podium Antisociaal gedrag van het Kenniscentrum Persoonlijkheidsstoornissen.

Dr. Arno van Dam is klinisch psycholoog en bij GGZ Westelijk Noord Brabant werkzaam als regiebehandelaar, hoofd onderzoek en innovatie, hoofd van de onderzoekslijn antisociaal gedrag en agressie en milieutherapeut bij de forensisch psychiatrische afdeling de Mare. Hij heeft meerdere artikelen en boeken gepubliceerd over de behandeling van agressieproblematiek en het motiveren van moeilijke mensen. Bij Tilburg University (Tranzo) verricht hij als science practitioner onderzoek naar o.a. de attitude van behandelaren ten aanzien van cliënten met een antisociale persoonlijkheidsstoornis en de inzet van ervaringsdeskundigheid bij agressieproblematiek. Hij is lid van het landelijk podium Antisociaal gedrag van het Kenniscentrum Persoonlijkheidsstoornissen en consulent op het gebied van antisociaal gedrag bij het Centrum voor Consultatie en Expertise (CCE) en het Landelijk Steunpunt Extremisme (LSE). Tevens is hij plaatsvervangend hoofdopleider klinische psychologie en psychotherapie bij Rino Zuid en supervisor voor de VGct.

Dr. Madeleine Rijckmans is werkzaam als senior wetenschappelijk onderzoeker bij de afdeling Innovatie en Kwaliteit van GGz Breburg, en verantwoordelijk voor de onderzoekslijn Antisociale persoonlijkheid en Forensische psychologie waarbinnen zij meerdere artikelen gepubliceerd heeft. Bij Tilburg University verricht zij als science practitioner onderzoek, onder andere naar de attitude van behandelaren ten aanzien van cliënten met een ASPS, de therapeutische alliantie bij ASPS en naar vroegsignalering van psychotische klachten bij mensen met ASPS en de relatie daarvan met agressie. Ook verzorgt zij gastcolleges voor verschillende cursussen van de master Forensische Psychologie en de internationale minor en major Forensic Psychology aan Tilburg University. Zij is samen met Wies van den Bosch voorzitter van het landelijk podium Antisociaal gedrag van het Kenniscentrum Persoonlijkheidsstoornissen. Tevens is zij GZ-psycholoog i.o. Psychotherapeut en werkzaam als regiebehandelaar, senior schematherapeut en EMDR therapeut bij Ambulant Centrum Fivoor, een forensisch psychiatrische polikliniek.

De auteurs

Drs. Janneke Aerts werkt als klinisch psycholoog bij GGZ Westelijk Noord Brabant en is programmahoofd van de RVE Veranderingsgericht; een afdeling voor trauma, persoonlijkheidsstoornissen, agressie, stemming en angst. Hier behandelt zij voornamelijk cliënten met persoonlijkheidsstoornissen, trauma en agressieproblematiek. Daarnaast is zij bezig met een promotieonderzoek naar de therapeutische alliantie bij cliënten met een antisociale persoonlijkheidsstoornis.

Prof. dr. Stefan Bogaerts is psycholoog (MSc), rechtspsycholoog (MSc) en criminoloog (MSc, PhD) en als hoogleraar Forensische Psychologie verbonden aan het departement Ontwikkelingspsychologie van Tilburg University. Tevens is hij directeur-hoogleraar bij Fivoor Wetenschap en Behandelinnovatie en als erkend psychotherapeut werkzaam als behandelaar en supervisor bij Fivoor. Hij is gespecialiseerd in assessment, psychopathologie, emotie- en agressieregulatie en onderzoek naar behandeluitkomsten.

Dr. Yvonne H.A. Bouman werkt als senior onderzoeker voor Transfore, instelling voor forensische GGZ in Oost-Nederland. Zij richt zich op risicotaxatie en risicomanagement, en in het bijzonder op beschermende factoren en kwaliteit van leven. Op de relatie tussen kwaliteit van leven en criminele recidive in de ambulante forensische psychiatrie is zij in 2009 aan Maastricht University gepromoveerd.

Mara Eisenberg MSc is werkzaam als onderzoeker bij De Forensisch Zorgspecialisten en doet promotieonderzoek naar voorspellers van recidive bij cliënten in ambulante forensische zorg, de ontwikkeling en validatie van de FARE. Verder coördineert zij het onderzoek naar de doelmatigheid van de interventie AROPmaat Volwassenen.

Dr. Joan van Horn is hoofd van de onderzoeksafdeling van de Waag, centrum voor ambulante forensische zorg. Zij initieert, coördineert en begeleid (gesubsidieerd) onderzoek ter bevordering van de kennis over de (behandeling van) cliënten in ambulante forensische zorg. Met het ontwikkelen en valideren van (ROM-)instrumenten, zoals de FARE, probeert zij een bijdrage te leveren aan discussies over onderwerpen van belang voor het forensische veld.

Juliette Hutten MSc is werkzaam bij de Waag op de afdeling onderzoek en is als projectcoördinator betrokken bij het valideren van de FARE. Daarnaast levert zij een bijdrage aan diverse lopende projecten.

Dr. Fleur Kraanen is werkzaam als GZ-psycholoog i.o. Specialist bij Altrecht en praktijkhouder bij KZ Psychologen. Ze geeft tevens gastcolleges bij de master track Klinische Forensische Psychologie aan de Universiteit van Amsterdam.

Esther Martens is sociaal psychiatrisch verpleegkundige bij GGZ Westelijk Noord Brabant. Zij is werkzaam als behandelaar in het Agressieteam RVE Veranderingsgericht, casemanager bij het IHT-team en voorwacht bij de Crisisdienst.

Drs. Philip Michielsen is werkzaam bij GGZ Westelijk Noord Brabant als psychiater, programmahoofd Spoedketen en A-Opleider. Tevens is hij promovendus in het Erasmus MC en verbonden aan de i-Berry studie.

Prof. dr. Corine de Ruiter is als hoogleraar Forensische Psychologie verbonden aan Maastricht University en daarnaast werkzaam in eigen praktijk.

Drs. Carola van Tilburg werkt als GZ-psycholoog/psychotherapeut bij GGZ Westelijk Noord Brabant. Ze behandelt cliënten met agressieproblemen, PTSS, persoonlijkheids- en impulscontroleproblematiek. Daarnaast is zij bezig met een promotieonderzoek aan de Universiteit Maastricht, waarbij ze de samenhang onderzoekt tussen agressie en PTSS en het effect hiervan op de resultaten van agressiebehandeling. Zij is supervisor en leertherapeut voor de VGCT en lid van de VEN.

Dr. Frida van der Veeken werkt als onderzoekscoördinator en basispsycholoog Jeugd bij Fivoor. Zij heeft promotieonderzoek verricht naar het gebruik van het Instrument voor Forensische Behandel Evaluatie in FPC de Kijvelanden en FPC 2landen.

